

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-86

1 19.01.2024 शुक्रवासरः वि.सं. २०८० पौषशुक्ल नवमी माघ 5 प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

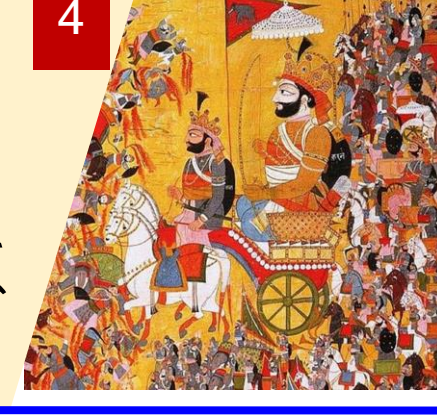

निराश्रितबालानां दत्तकग्रहणाय
अग्रे आगच्छेयुः
समाजस्य समृद्धिजननाः,
मुख्यमन्त्रिणा कृतम् आह्वानम्

पालमपुरे प्रचलति
संस्कृतशिक्षकाणां
पञ्चदिवसीयकार्यशाला

भारतीय-
पौराणिकेतिहासस्य
वाहकं महाभारतकाव्यम्

आर्थिकम्

आर्थिक- प्रकरणानां
मन्त्रिमण्डल- समित्या
इक्विटी- निवेश-
प्रस्तावस्य अनुमोदनं कृतम्

आर्थिक- प्रकरणानां मन्त्रिमण्डल-समित्या देशे द्वयोः तापविद्युत्संस्थानयोः स्थापनायै इक्विटी- निवेशस्य प्रस्तावस्य अनुमोदनं कृतम्। एतेषां विद्युत्संस्थानानां स्थापना कोल-इण्डिया- लिमिटेड् इत्यस्य सहाय्योद्योग- विभागैः जनानां कृते विद्युत् प्रदातुं भविष्यति। निर्णयानुसारं दक्षिणपूर्व- कृष्णाङ्गार- क्षेत्रलिमिटेड इत्यस्य मध्यप्रदेश- विद्योत्पादन- विभागस्य च संयुक्तोद्यम- माध्यमेन मध्यप्रदेशस्य अमरकन्टक- तापविद्युत्केन्द्रे षष्ठ्योत्तर- षड्शताधिक एकं गुणं यावत् मेगावाट् सुपरक्रिटिकल् कृष्णाङ्गाराधारित- ताप- विद्युत्संस्थानमिती स्थापितं भविष्यति। ओडिशायाः सुन्दरगढ- मण्डले महानदी- बेसिन्- पावर- लिमिटेड् इत्यस्य माध्यमेन अष्टशतोत्तर- द्विगुणं यावत् मेगावाट्- सुपरक्रिटिकल्- ताप- विद्युत्- संयंत्रस्य स्थापना भविष्यति।

सुभाषितम्

यथा चित्तं तथा वाचो यथा
वाचस्तथा क्रियाः।
चित्ते वाचि क्रियायां च
साधूनामेकरूपता।।

भावार्थ- अच्छे लोग वही बात बोलते हैं जो उनके मन में होती है। अच्छे लोग जो बोलते हैं वही करते हैं, ऐसे पुरुषों के मन, वचन व कर्म में समानता होती है।

प्रतीकसाठचे मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

रामलला- प्राणप्रतिष्ठायाः
अवसरे केन्द्रिय-कार्यालयाः
सार्धद्विवाद- पर्यन्तं
पिहिताः भविष्यन्ति

अयोध्यायां रामलला- प्राणप्रतिष्ठायाः अवसरे केन्द्रसर्वकारस्य कार्य-स्थलानि अस्य मासस्य द्वाविंशतिः दिनांकस्य अपराह्णे त्रिंशत- निमेषाधिक- द्विवादपर्यन्तं पिहितानि भविष्यन्ति। कार्मिक-विभागेन स्वकीय आदेशे प्रोक्तं यत् कर्मचारिणः समारोहे भागं भजितुं शक्नुवन्ति। आदेशोयं देशस्य सर्वेषु केन्द्रिय- कार्यालयेषु, केन्द्रीय- औद्योगिक- प्रतिष्ठानेषु च प्रवर्तते।

श्रीराममन्दिरम्

आधृत्य षड् स्मारक-
डाकप्रत्राणां लोकार्पणम्

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना श्रीराममन्दिरम् आधृत्य षड् स्मारक- डाकप्रत्राणां लोकार्पणं विहितम्। मोदिना विश्वेस्मिन् भगवतः रामचन्द्रस्योपरि निर्गतानां डाक-प्रत्राणां संकलन- पुस्तिकापि प्रकाशिता। आकृति- घटकेषु राममन्दिरस्य, मंगल- भवन- अमंगल- हारी चौपाई इत्यस्य, सूर्यस्य, सरयूनद्याः अपि च मन्दिरस्य समीपस्थितानां प्रतिमानां चित्राणि अपि सम्मिलितानि सन्ति।

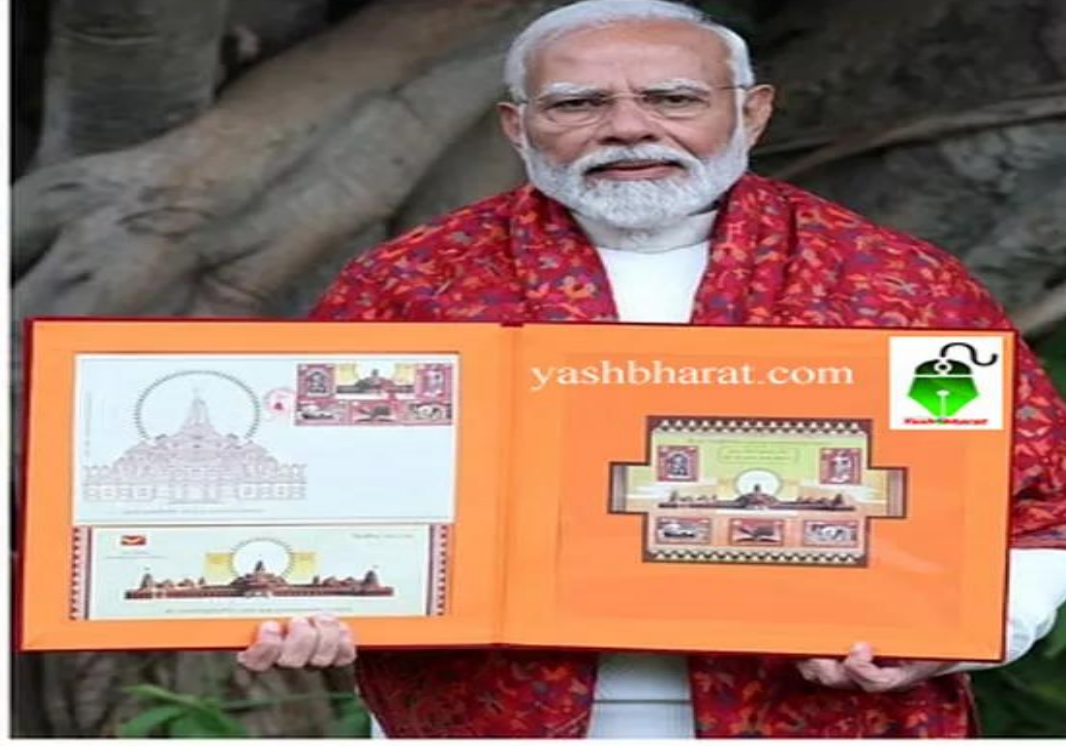
ऐषमः विंग्स- इंडिया

इत्यस्य वैश्विक- विमानन-
सम्मेलनस्य उद्घाटनम्

अकरोत् ज्योतिरादित्यः

केन्द्रीय- नागर- विमानन- मन्त्री ज्योतिरादित्य- सिन्धिया हैदराबादस्य बेगमपेट- विमान- पत्तने प्रतिष्ठितस्य ऐषमः विंग्स- इंडिया इत्यस्य वैश्विक- विमानन- सम्मेलनस्य उद्घाटनम् अकरोत्। भारतीय- विमानन- प्राधिकरणेन नागर- विमानन- मन्त्रालयस्य भारतीय- उद्योग- मण्डल- परिसंघस्य फिक्की इत्यस्य च सान्निध्ये द्वैवार्षिक- कार्यक्रमस्य आयोजनमस्ति। ऐषमः विंग्स- इंडिया इत्यस्य आयोजनम् 'अमृत-काले भारतस्य विश्वेन साकं संयोजनस्य' लक्ष्येन साकं विधीयते। एतस्मिन् देशस्य भावि- उड्डयन- क्षेत्रस्य कृते कार्यनीति- निर्माणे कार्ययोजना निर्माणे चापि विचार-विमर्शः विधास्यते। अस्मिन् अवसरे सिन्धिया विमानन- क्षेत्रस्य विभिन्नयामि- गतिविधीनां सहायता प्रापणाय सर्वकारस्य संकल्पः व्यक्तीकृतः अस्ति, येन अस्य क्षेत्रस्य संभावनानां दोहनं कर्तुं शक्येत।

श्रीरामजन्म-भूमिमन्दिरस्य प्रैष्यमुद्राङ्कनं प्रारब्धापितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः, युवराजभट्टराई। प्रधानमन्त्री श्रीनरेन्द्रमोदी नव दिल्लीयां श्रीराम-जन्मभूमि-मन्दिरस्य स्मारक डाक टिकट इति प्रैष्य-मुद्राङ्कनं प्रारब्धापयत्। प्रैष्य-मुद्राङ्कनेन साकं प्रधानमन्त्रिणा विश्वस्मिन्नपि विश्वे भगवतः श्रीरामस्य उपरि प्रख्यापितानां प्रैष्य-मुद्राङ्कनानां पुस्तकमेकमपि लोकार्पितम्। अष्टचत्वारिंशत्पञ्चात्मके पुस्तकेऽस्मिन् संयुक्त-राष्ट्रमञ्च-अमेरिका-न्यूजीलैण्ड-सिंगापुर-कनाडा-सन्निभानां विंशत्यधिकानां देशानां प्रैष्य-मुद्राङ्कनानि सन्ति समाविष्टानि। प्रधानमन्त्रिणा आहत्य षट् प्रैष्य-मुद्राङ्कनानि प्रख्यापितानि सन्ति। येषु भगवतःगणेशस्य, श्रीहनुमतः, जटायु-पक्षिणः, केवटराजस्य मातुः शर्बराश्च प्रैष्य-मुद्राङ्कनानि सन्ति सम्मिलितानि।

विकसित- भारत- संकल्पयात्रा
एकं जनान्दोलनं जातम्-
प्रधानमंत्री नरेन्द्र-मोदी

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना देशस्य नागरिकान् पोषण-स्वास्थ्योः उपलब्धतायै स्वकीय- सर्वकारस्य प्रतिबद्धता सुनिश्चिता। वीडियो- कांफ्रेंसिंग इति माध्यमेन विकसित- भारत- संकल्प- यात्रायाः लाभार्थिभिः सह चर्चायां मोदिना उक्तं यत् विगतेषु नव-वर्षेषु पञ्चविंशति- कोटितोप्यधि- जनाः निर्धन- वर्गात् बहिः समागताः। तेनोक्तं यत् सर्वकारः पारदर्शी- कुशल- प्रशासनेन च निर्धनतां समापयितुं प्रतिबद्धः अस्ति। मोदिना प्रोदीरितं यत् विगतेषु दश- वर्षेषु चतुः कोटितोप्यधिक- जनाः स्वकीय- गृहं प्राप्तवन्तः। प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् विकसित- भारत- संकल्प- यात्रायाः मासद्वयं सम्पूरितम् अपि च यात्रायाः उद्देश्यं सर्वकारस्य काल्याणप्रद- योजनाभिः नागरिकान् संयोजनमस्ति। सः उक्तवान् यत् एषा यात्रा अग्रिममासेऽपि यथावदेव प्रचलिष्यति। कारणमस्ति यत् देशात् जनानां व्यापक-समर्थनं प्राप्यते। तेनोक्तं यत् विकसित- भारत- संकल्पयात्रा एकं जनान्दोलनं अभवत् अपि च अधुनायावत् प्रायः पञ्चदश- कोटितोप्यधिकाः जनाः यात्रायां सम्मिलिताः सञ्जाता।

पाकिस्तानईरानयोः तनावः

पाकिस्तान- देशेन
ईरानस्य सीमाक्षेत्रेषु
वायुप्रहारं विहितम्

पाकिस्तान- देशेन ईरानस्य सीमाक्षेत्रेषु उग्रवादीनां स्थले वायुप्रहारं विहितम्। अस्मिन् आक्रमणे चत्वारः बालकाः, तिस्रः महिलाः, द्वौ पुरुषौ च समेत्य न्यूनातिन्यूनं नव जनाः मृताः इति ईरानी- अधिकारिणा उक्तम्। ईरानदेशस्य वार्ता विभागेन उक्तं यत् दक्षिणपश्चिमे सिस्तान्- बलूचिस्तान्- प्रान्तस्य सीमाग्रामे सैन्य- आक्रमण- विषये पाकिस्तान- सर्वकारात् तत्क्षणं उत्तरं दातुं अधिकारिणः आग्रहं कृतवन्तः।

राष्ट्रिय-राजधान्यां अतिशैत्य-
कारणेन विमानउड्डयने,
रेल-संचालने च विलम्बः

राष्ट्रिय-राजधान्यां अतिशैत्य- कारणेन विमानउड्डयने, रेल-संचालने च विलम्बः अभवत्। रेल- विभागानुसारी दिल्ली-नगरं प्रति गम्यमानानि प्रायः अष्टादश- रेलयानानि विलम्बेन प्रचलन्ति। मन्त्रालयानुसारं पुरी-निजामुद्दीन पुरुषोत्तम- एक्सप्रेस इति रेलयानं प्रायः षड-होरा समयेन विलम्बेन प्रचलति।

१९१ कोटिरूप्यकाणां भ्रष्टाचारः- केन्द्रीय- अन्वेषणविभागेन (सीबीआई) सतलुज- जलविद्युत्- निगमसमिते: (SJVN) तत्कालीन- कार्यकारीनिदेशकेन कृतं प्रश्नोत्तरम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

महाराष्ट्रस्य अहमदनगरस्य सतलुज- जलविद्युत्- निगमसीमितस्य पवनविद्युत्संस्थानस्य स्थापनायां १९१ कोटिरूप्यकाणां कथितस्य भ्रष्टाचारस्य सन्दर्भे एसजेवीएनएल-इत्यस्य तत्कालीनकार्यकारीनिदेशकस्य आरके अग्रवालस्य विषये केन्द्रीयान्वेषणदलेन इत्यनेन प्रश्नोत्तरं कृतः। प्रायः चतुर्घण्टायाः प्रश्नोत्तरस्य कालखण्डे केन्द्रीयान्वेषणदलेन सीबीआई इत्यनेन तस्य वक्तव्यस्य विडियो कृतः। सीबीआई-सम्बद्धाः सूत्राः वदन्ति यत् अधुना मुख्यमहाप्रबन्धकं (सेवानिवृत्तं) उपमहाप्रबन्धकं (सेवानिवृत्तं) च सूचना प्रसार्य अस्मिन् विषये प्रश्नोत्तराय सीबीआई-कार्यालयं शिमला-नगरं आहूता अस्ति। एतेषां त्रयाणां तदा एसजेवीएनएल-अधिकारिणां प्रश्नोत्तरं सम्पन्नं भवति ततः परम् एफआईआर-पत्रे नामाङ्कितः कम्पनी- परामर्शदाता प्रश्नार्थं आहूतः भविष्यति। उल्लेखनीयं यत् महाराष्ट्रस्य अहमदनगरे सतलुज-जलविद्युत्निगमसीमितस्य पवनविद्युत्संस्थानस्य स्थापनायाम् अनियमितताविषये सीबीआई-संस्थायाः शिमलापुलिसस्थाने प्रकरणं पञ्जीकृतम्। एसजेवीएनएल सार्वजनिक उपक्रमस्य तत्कालीनस्य ३ अधिकारिणः अपि च एकस्याः निजीकम्पन्योः २ प्रतिनिधिनां विरुद्धं विभिन्नधाराभिः एतद् प्रकरणम् पञ्जीकृतम् अस्ति।

कलस्टरनिर्माणे चम्बा-सिरमौर-कुल्लू त्रयाणां बृहत्मण्डलानां प्रदर्शनं चिन्ताजनकम् -शिक्षाविभागः

हिमाचल-सर्वकारेण शिक्षायां गुणवत्तां वर्धयितुं, विद्यालयानां संसाधनानाम् अन्तर्गतं परस्परं संसाधनानां सहयोगं कर्तुं च क्लस्टर-विद्यालय-व्यवस्था कार्यान्विता आसीत्, परन्तु अधुना अपि अनेकाः जनपदाः अस्मिन् विषये पश्चात्तापं सिद्धयन्ति। यदि आदिवासीमण्डलं लहौल स्पीतिं त्यजामः तर्हि चम्बा, सिरमौर, कुल्लू इति त्रयाणां बृहत्मण्डलानां प्रदर्शनं चिन्ताजनकम् अस्ति। अस्याः नीतेः अन्तर्गतं सम्पूर्णे राज्ये ४००५ विद्यालयसमूहाः चिह्निताः, येषु २८६० सक्रियताम् अवाप्तवन्तः। परन्तु ११४५ विद्यालयसमूहाः अद्यापि एतत् कार्यं कर्तुं न शक्नुवन्ति। एतत् कुललक्ष्यस्य २९ प्रतिशतं एव अस्ति, परन्तु यदि वयं मण्डलानां विषये वदामः तर्हि चम्बा, सिरमौर, कुल्लू इत्यादीनि मण्डलानि बहु पृष्ठतः अभवन्। समीक्षासभायाः अनन्तरं शिक्षासचिवः राकेशकंवरः अधुना शिक्षानिदेशालयं प्रति सप्ताहं प्रतिवेदनं प्रेषयितुं पृष्ठवान् अस्ति तथा च एतस्याः मन्दतायाः कारणानि अपि पृष्ठवान्। चम्बानगरे आहत्य ४८५ समूहाः निर्मातव्याः आसन्, यदा तु एतावता केवलं १५७ समूहाः निर्मिताः सन्ति तथा च मण्डलस्य प्रदर्शनं केवलं ३२ प्रतिशतं भवति। सिरमौरे ५२ प्रतिशतं विद्यालयसमूहाः सक्रियः न सन्ति। अत्र ४६५ समूहेषु केवलं २२६ समूहाः सक्रियताम् अवाप्तवन्तः। कुल्लुनगरे आहत्य १४६ विद्यालयसमूहेषु केवलं ७३ एव सक्रियताम् अवाप्तवन्तः। लाहौल स्पिटी इत्यस्य प्रदर्शनम् अपि समासे ३५ प्रतिशतं परिमितम् अस्ति, परन्तु अत्र केवलं १८ समूहाः सन्ति। उल्लेखनीयं यत् संसाधनानि परस्परसहयोगाय विद्यालयसमूहाः निर्मिताः आसन्, तेषां निर्माणं केवलं तत्रैव कर्तुं शक्यते यत्र प्राथमिकं माध्यमिकं वा उच्चतरं परिसरं पार्श्वे भवति। प्राथमिक-उच्चपक्षेभ्यः क्रीडाङ्गणानि, पुस्तकालयः वा सूचनाप्रौद्योगिकीप्रयोगशाला इत्यादीनि सर्वाणि संसाधनानि परस्परं कर्तव्यानि सन्ति। किन्नौर, मण्डी, शिमला, सोलन, हमीरपुर च विद्यालयसमूहस्य निर्माणे सक्रियभूमिकां दर्शितवन्तः।

निराश्रितबालानां दत्तकग्रहणाय अग्रे आगच्छेयुः समाजस्य समृद्धिजनः, मुख्यमन्त्रिणा कृतम् आह्वानम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। मुख्यमन्त्री तथा हिमाचलप्रदेशबालकल्याणपरिषदः अध्यक्षः सुखविन्दरसिंहसुक्खुः बुधवासरे सायङ्कालस्य मध्ये स्वीये आवासे ओकोवर-इत्यत्र शिशुगृहे ट्रुटीकाण्डी इत्यत्र वर्धमानायाः निराश्रितपुत्र्याः 'राज्यस्य बालकाः' ज्योति (काल्पनिकनाम) इत्यस्याः सम्भाव्यमातापितरौ दत्तकग्रहणं समर्पितवान्। सः ज्योत्याः भावी मातापितरौ अभिनन्दितवान्। अस्मिन् अवसरे मुख्यमन्त्री समाजस्य समृद्धिजनानाम् आह्वानं कृतवान् यत् ते निराश्रितकिशोरबालानां पालनपोषणं कर्तुं अग्रे आगच्छन्तु येन एतेषां बालकानां कृते सुखदं उज्वलं च भविष्यं सुनिश्चितं कर्तुं शक्यते। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः समाजस्य दुर्बलवर्गस्य, निर्धनवर्गस्य च हिताय निरन्तरं प्रयत्नाः कुर्वन् अस्ति। अनाथ-असहाय-वर्गस्य पीडां अवगत्य राज्यसर्वकारेण मुख्यमन्त्री सुखाश्रययोजना आरब्धा। अधुना राज्यसर्वकारः राज्यस्य ४००० निराश्रितबालानां माता पिता च अस्ति, ते च 'राज्यस्य बालकाः' इति दत्तकं गृहीतवन्तः।

निराश्रितबालानां निर्धनवर्गाणां च कृते कानूनानुसारं योजनां कृत्वा देशस्य प्रथमं राज्यं हिमाचलं जातम्। तेभ्यः एतावता प्रायः १८ कोटिरूप्यकाणां लाभः दत्तः अस्ति। राज्यसर्वकारस्य एतेषां प्रयत्नानाम् दिशि मुख्यमन्त्री सुखाश्रयकोषः अन्यः सार्थकः उपक्रमः अस्ति। अस्मिन् राज्यस्य जनानां बहुमूल्यं योगदानं प्राप्तम्, मन्त्रिमण्डलसहकारिणः, विधायकानां च योगदानम् अस्ति। अनाथबालानां जीवनं, शिक्षां, भविष्यं च सुरक्षितं कर्तुम् एषः कोषः सहायकः अभवत्।

राज्यसर्वकारः एचपीसीएल-इत्यस्य साहाय्येन इथेनॉल- संयन्त्रं स्थापयिष्यति, प्रतिमासं २१ कोटिरूप्यकाणां भविष्यति आयः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः गुरुवासरे ऊनामण्डलस्य जीतपुरबेहरीक्षेत्रे स्थाप्यमानस्य इथेनॉलसंयन्त्रस्य निर्माणकार्यस्य विषये हिन्दुस्तान-पेट्रोलियम- कार्पोरेशन- सीमितस्य अधिकारिभिः सह गोष्ठीम् कृतवान्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् अस्य संयन्त्रस्य निर्माणं हिन्दुस्तान-पेट्रोलियम-कार्पोरेशन-सीमितस्य तथा राज्यसर्वकारस्य ५०:५० भागेन भविष्यति। सः अवदत् यत् अस्मिन् भागे राज्यसर्वकारेण संयन्त्रस्य निर्माणार्थं दत्तायाः भूमेः व्ययः अपि अन्तर्भवति। सः अवदत् यत् अस्य संयन्त्रस्य निर्माणेन प्रतिमासं २१ कोटिरूप्यकाणां राजस्वं प्राप्य प्रतिदिनं १.५ लक्षलीटर इथेनॉलस्य उत्पादनं भविष्यति इति अपेक्षा अस्ति। सः अवदत् यत् अस्य संयन्त्रस्य निर्माणकार्यं प्रायः वर्षद्वयेन पूर्णं कर्तुं लक्ष्यं निर्धारितम् अस्ति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण २०२६ तमस्य वर्षस्य मार्चमासस्य ३१ दिनाङ्कपर्यन्तं राज्यं हरित ऊर्जा राज्यं कर्तुं लक्ष्यं निर्धारितम् अस्ति। एतत् दृष्ट्वा विविधाः योजनाः, कार्यक्रमाः च कार्यान्विताः सन्ति।

अस्य इथेनॉल-संयन्त्रस्य स्थापनायाः कारणात् प्रदूषणनियन्त्रणस्य अपि च पर्यावरणसंरक्षणस्य च प्रवर्धनं भविष्यति। अयं उद्योगः क्षेत्रे जनानां विशेषतः कृषकाणां कृते जीविकायाः स्वरोजगारस्य च अवसरान् प्रदातुं दूरगामी भूमिकां निर्वहति। अस्मिन्नवसरे मुख्यमन्त्रिणः प्रधानसचिवः भरतखेड़ा, प्रधानसचिवः उद्योगम् आर. डी. नजीमः, प्रधानसचिवः वित्तं देवेशकुमारः, अधोसंरचना परामर्शकः अनिलकपिलः एवं हिन्दुस्तान-पेट्रोलियमकार्पोरेशन- सीमितस्य वरिष्ठाधिकारिणः उपस्थिताः अभवन्।

अभिनेता राजपालयादवः शिमलायाः जाखुमंदिरे दर्शनं कृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। बॉलीवुड इत्यस्य जर्नी चलचित्रस्य छायाङ्कनं बुधवासरे पर्वतराजां (हिल्स्क्वीन) शिमला इत्यस्य उपत्यकासु अभवत्। चलचित्रस्य दृश्यानि मशोबरायां निर्देशकेन अनिलशर्मा इत्यनेन गृहीतानि। नानापाटेकरः तस्मिन् अभिनयम् अकरोत्। अस्मिन् काले पत्रालयस्य निर्माणं जातम्। नाना पाटेकरस्य दृश्यानि पत्रालयस्य अन्तः बहिश्च गृहीतानि। ततः पूर्वं मंगलवासरे नानापाटेकरः राजपालयादवः च मशोबरानगरे चलचित्रस्य शूटिंगकार्ये भागं गृहीतवन्तौ। बुधवासरे राजपालयादवस्य छायाङ्कनं नासीत्। अतः राजपालः जाखु हनुमान मन्दिरं प्राप्तः। प्रातः ११:०० वादने राजपालः यादवः जाखुमंदिरे दर्शनं कृतवान्। तदनन्तरं सः स्वप्रशंसकैः सह स्वस्य छायाचित्रं कृतवान्। राजपालः अर्धघण्टां यावत् जाखुपरिसरे एव स्थितवान्। तदनन्तरं राजपालः नालदेहरां गतवान्।

पालमपुरे प्रचलति संस्कृतशिक्षकाणां पञ्चदिवसीयकार्यशाला

हिमाचलप्रदेशशिक्षाविभागेन सर्वेषां विषयाणां गुणवत्तासंवर्धनार्थं कार्यशालानाम् आयोजनं आहिमाचले क्रियते। अस्मिन् विषये सूचयन् काङ्गड़ा जिल्लापरियोजनाधिकारिणी नीना पुन इत्यनया उक्तं यत् प्रथमचरणे काङ्गड़ायाः संस्कृतशिक्षकाणां कृते पञ्चदिवसीयप्रशिक्षणं १७ जनवरीतः २१ दिनाङ्कपर्यन्तं पालमपुरे प्रचलति यस्मिन् थुरलः. पञ्चरुखी पालमपुरम्, वैजनाथः, चडियारः. काङ्गड़ा खुण्डिया,, नगरोटा वगवां इत्यादीनां शिक्षाखण्डानां वरिष्ठमाध्यमिकविद्यालयानाम् संस्कृतशिक्षकाः भागं गृह्णन्ति। कार्यशालायां प्रशिक्षकेषु मंगलवासरे संजीवशर्मा अवदत् यत् संस्कृतं भाषारूपेण जनसामान्यं गच्छेत् इति संस्कृतशिक्षकाणां बृहत्तमं दायित्वं वर्तते, तत्रैव डॉ.अमनदीपशर्मणा उक्तं यत् छात्राणां मुखे संस्कृतम् आनेतुं सरलसंस्कृतस्य प्रयोगः करणीयः। तेनोक्तं यत् बाल्यकाले यथा बालकः स्वतः अप्रयत्नेन च स्वमातृभाषां भाषते, तस्याः पद्धत्याः पालनं कृत्वा संस्कृताभ्यासस्य आवश्यकता वर्तते, परञ्च तस्मात् पूर्वं संस्कृतशिक्षकैः स्वयं संस्कृताभ्यासस्य पालनं करणीयम्।

कार्यशालायां भागग्रहणं कुर्वन्तः संस्कृतशिक्षकाः प्रशिक्षकाश्च

कार्यशालायां पवनशर्मा नूतनशिक्षानीतौ संस्कृतस्य उपयोगितायाः विषये स्वस्य वक्तव्यं प्रस्तुतवान्, पुनीतशर्मा उच्चमाध्यमिकस्तरे अध्यापनस्य नवीनप्रविधिनां विषये स्वविचारं प्रस्तुतवान् । संस्कृतमाध्यमेन सुसंगठितकार्यशालायाः विषये प्रसन्नतां प्रकटयन् कार्यक्रमस्य जिलासमन्वयिका प्रियङ्का पनियालः अवदत् यत् संस्कृतद्वारा संस्कृतविषयाणां शिक्षणस्य अवधारणा भाषाप्रवर्धनस्य गुणवत्ताप्रवर्धनस्य च नूतनान् आयामान् अवश्यमेव विकसति, येन नवशिक्षानीतेः उद्देश्यानि पूर्णानि भवन्ति।

२२ जनवरी दिनाङ्के अर्धदिनपर्यन्तं सर्वे केन्द्रसर्वकारस्य कार्यालयाः पिधिताः, बिहारे किं भविष्यति इति ज्ञातव्यम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

अयोध्यायां रामललाप्राणप्रतिष्ठासम्बद्धे सर्वेषु मन्त्रालयेषु विभागेषु च केन्द्रसर्वकारेण २२ जनवरीदिनाङ्के अर्धदिवसीयविरामः घोषितः। २२ जनवरी दिनाङ्के अपराह्णे २:३० वादनपर्यन्तं सार्वजनिकविरामः इति घोषितः। केन्द्रेण उक्तं यत् 22 जनवरी दिनाङ्के केन्द्रसरकारस्य सर्वे कर्मचारी राममन्दिरप्राणप्रतिष्ठा कार्यक्रमं द्रष्टुं शक्नुवन्ति। भवन्तः स्वगृहेषु क्षेत्रेषु च भवन्तः विविधाः कार्यक्रमाः अपि भागं ग्रहीतुं शक्नुवन्ति। केन्द्रीयमन्त्री जितेन्द्रसिंहः गुरुवासरे अवदत् यत्

अयोध्यानगरस्य राममन्दिरस्य अभिषेकस्य अवसरे २२ जनवरीदिनाङ्के सर्वाणि केन्द्रसरकारकार्यालयाः अर्धदिनपर्यन्तं पिधिताः भविष्यन्ति। मन्त्री उक्तवान् यत् कार्यालयानाम् अर्धदिनं यावत् पिधितं स्थापयितुं निर्णयः जनभावनाम् अवलोक्य कृतः। अयोध्यायां रामललाप्राणप्रतिष्ठा सम्पूर्णे भारते २२ जनवरी 2024 दिनाङ्के आचर्यते इति वक्तव्ये उक्तम्। उत्सवे कर्मचारिणः भागं ग्रहीतुं समर्थाः भवेयुः इति निर्णयः कृतः यत् सम्पूर्णे भारते सर्वे केन्द्रसरकारकार्यालयाः, केन्द्रीयसंस्थाः, केन्द्रीयऔद्योगिकप्रतिष्ठानानि च २२ जनवरी २०२४ दिनाङ्के अपराह्णे २:३० वादनपर्यन्तं अर्धदिनपर्यन्तं पिधिताः भविष्यन्ति। २२ जनवरी दिनाङ्के अपराह्णे १२:३० वादने राममन्दिरस्य अभिषेकः प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदीः इत्यस्य अन्येषां च सर्वेषां वर्गानां गणमान्यजनानाम् उपस्थितौ भविष्यति। सप्तदिनपूर्वं अयोध्यामन्दिरसङ्कुलस्य १६ जनवरीदिनाङ्के उत्सवः आरब्धः आसीत्। अभिषेकात् पूर्वं प्रतिदिनं विशिष्टाः संस्काराः क्रियन्ते। भारतस्य बार काउन्सिल इत्यनेन बुधवासरे भारतस्य मुख्यन्यायाधीशः डी. वाई. चन्द्रचूडः इत्यस्मै पत्रं लिखित्वा २२ जनवरी दिनाङ्के अवकाशं दातुं अनुरोधः कृतः। परन्तु बिहारसरकारेण स्वस्य राज्यसर्वकारकार्यालयानां विषये एतादृशः कोऽपि आदेशः न दत्तः।

'भूल भुलैया ३' चलचित्रस्य चित्रोत्तलनं शीघ्रमेव आरभ्यते, चलचित्रे इदानीं विद्या बालनः दर्शनं दास्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, मुम्बई।

'भूल भुलैया फ्रेंचाइजी' इत्यस्य तृतीयं चलचित्रं भूल भुलैया ३ सम्प्रति वार्तायां वर्तते। अनीस बाज्मी इत्यनेन निर्देशितस्य अस्मिन् चलचित्रे कार्तिक आर्यनः मुख्यभूमिकायां दृश्यते। अस्य चलचित्रस्य विषये नूतनाः वार्ताः निरन्तरं आगच्छन्ति। अधुना च वार्ता आगच्छति यत् विद्या बालनः अपि चलचित्रे प्रविष्टा अस्ति। विद्या बालनः २००७ तमे वर्षे प्रदर्शितस्य भूलभुलैया २ इति चलचित्रे दृष्टा परन्तु २०२२ तमे वर्षे प्रदर्शितस्य भूल भुलैया २ इति चलचित्रे सा न दृष्टा। अधुना च भूल भुलैया ३ इत्यत्र पुनः सा द्रष्टुं गच्छति। भूल भुलैया २ इत्यस्मिन् विद्याबालनस्य स्थाने तब्बूः आसीत्। अस्मिन् समये अपि ताबू इत्यस्मै चलचित्रस्य प्रस्तावः प्राप्तः। परन्तु सा चलचित्रं कर्तुं न अस्वीकृतवती। तब्बू इत्यस्य प्रत्याख्यानानन्तरम् इदानीम् अस्मिन् चलचित्रे विद्या बालनः दर्शनं दास्यति । विद्या चलचित्रे नायिकायाः भूमिकायां न दृश्यते इति वदामः। कार्तिक आर्यनः चलचित्रे नायकस्य भूमिकायाम् अस्ति। परन्तु नायिका का भविष्यति इति अद्यापि अन्तिमरूपेण न निर्धारितम्। सारा अली खानः नायिकायाः भूमिकायां दृश्यते इति कथ्यते। अस्य चलचित्रस्य नायिका अतीव शीघ्रमेव अन्तिमरूपेण निर्धारयितुं गच्छति। यतः कतिपयेभ्यः मासेभ्यः अनन्तरं चित्रोत्तलनम् आरभ्यते। प्राप्तसमाचारानुसारं भूलभुलैया ३ इत्यस्य चित्रोत्तलनं मार्चमासात् आरभ्यते।

संस्कृतपत्रकारितायां निःशुल्कसहयोगं कर्तुम्
व्हाट्सपप संख्या संख्या वर्तते-
डॉ.अमनदीपशर्मा 9418927271

अन्तर्जालीयं संस्कृतबालगीतकविसम्मेलनम्

गुरुवासरे सोमैया विद्या विहार विश्वविद्यालयस्य के. जे. सौमैया धर्माध्ययन-पीठेन संस्कृत शिशुगीतानि संस्कृतबालसाहित्यञ्चावलम्ब्य सामाजिक-सन्दर्भे अन्तर्जालमाध्यमेन संस्कृतबालगीतकविसम्मेलनम् इति समनुष्ठितम्। अस्मिन् संस्कृतबालगीतकविसम्मेलने समवाप्तसाहित्याकादेमियुवपुरस्कारः डॉ. युवराजभट्टराईवर्यः अपि पुत्रिका-दशकम्, शिशुशयनगीतिका चेति स्वरचितां बाल-कविताद्वयीं प्रास्तौत्। संस्कृतबालगीतकविसम्मेलनेऽस्मिन् देशस्य विभिन्न-राज्याणां शिशुगीतकारैः साहित्यकारैश्च प्रतिभागितां विधाय स्वरचित-रचनाः प्रस्तुताः। समेषां कविवराणां कवयित्रीणां च नामानि अधः सङ्गृह्यन्ते सन्ति। 'संस्कृतबालगीतकविसम्मेलनस्य' अध्यक्षतां कुर्वन् आसीत् सोनीपतस्थस्य (स्वर्णप्रस्थ) ऋषिहुड विश्व विद्यालयस्य राष्ट्रम् स्कूल् ओफ् पब्लिक लीडरशिप इति पीठस्य अध्यक्षः संस्कृत-शिशु मनोविज्ञानमनीषी प्रो. सम्पदानन्दः मिश्रः, तत्रैव दिल्लीस्थस्य राष्ट्रिय-संस्कृत-संस्थानस्य अकादमिक-व्यवहार-छात्रकल्याण विभागस्य अधिष्ठाता मूर्धन्यमनीषी वरिष्ठः संस्कृतसुकविः च प्रो. बलमालीविश्वाल महोदयः सारस्वतातिथिरूपेण उपस्थाय कवीनाम् उत्साहवर्धनम् अकरोत्। अत्र कानिचन चित्राणि भवतां प्रीतये उपस्थाप्यन्ते विलोक्य स्निह्यतां तावत्।

भारतीय-पौराणिकेतिहासस्य वाहकं महाभारतकाव्यम्

भारतीयेतिहासः अतीव पुरातनः। परम्परया बहूनां प्रतापवतां, चक्रवर्तिनां राज्ञां, महाराजाञ्च अस्मिन् अखण्डभारते आविर्भावः अभवत्, धर्माधर्मादिप्रसङ्गान् निमित्तीकृत्य कति युद्धानि अत्र सञ्जातानि आसन् इति विषये सङ्ख्यया परिगणयितुं न शक्यते। अन्ते धर्मपक्षो हि विजेता सञ्जातः। सम्प्रत्यपि विश्वे एतादृशानि युद्धानि प्रवर्तमानानि एव स्युरिति दरीदृश्यते।

आपृथ्वीं महाभारतम् एकं सूर्यवत् प्रकाशमानं महाकाव्यं वर्तते। ग्रन्थोऽयं सर्वविद्यासमन्वितः अतिबृहदाकारकः। वस्तुतोऽयं काव्यं, धर्मशास्त्रम्, इतिहासः, दर्शनं, राजनीतिः, समाजनीतिः, नीतिशास्त्रम् इत्यादिभिः संयुक्तः एकः महान् ग्रन्थः। अयं पञ्चमवेदः उच्यते। ग्रन्थोऽयं स्वयं हि स्वकीयं परिचयम् आवहति। अस्मिन् ग्रन्थे यः विषयः उल्लिखितः प्राप्यते सः अन्यस्थानेऽपि प्राप्तुं शक्यते, परन्तु अस्मिन् च यः विषयः नोपलभ्यते, सः अन्यत्रापि न विद्यते। इदम् आविर्ध्वं स्थितेषु काव्येषु दीर्घतमं काव्यमस्ति, अत्र एकलक्षमिताः श्लोकाः अष्टादशपर्वसु स्थापिताः सन्ति।

कृष्णद्वैपायनः वेदव्यासः हि अस्य महतः ग्रन्थस्य विरचकः। व्यासदेवः ब्रह्मणः पुरतः स्वयमुक्तवान् आसीद् यत्- 'अहम् एतादृशस्य कस्यचन महतः शास्त्रस्य रचनां करिष्यामि, यत्र वेदतत्त्वम्, उपनिषद्ब्रह्म्याख्या, इतिहास-पुराणानां विकासः, भूत- भविष्यद्- वर्तमानकालानां स्वरूपं, विविध- धर्म-वर्ण- आश्रमाणां लक्षणं, न्यायं, शिक्षा, दानधर्मः, चिकित्साविवरणं, पवित्रतीर्थं, देश- नदी- पर्वत-नगरादीनां विवरणम् इत्यादिकं सर्वमपि युगपत् उपलभ्यते' इति। मेघाः यथा सर्वेषां सर्वत्र च उपजीव्याः सन्ति, तद्वत् अयं भारतवृक्षोऽपि वर्तमानस्य, भाविकालिकस्य कविकुलस्य कृते उपजीव्यः वर्तते। व्यासदेवः तदा बदरिकाश्रमे वर्षत्रयं यावत् उषित्वा महाभारतग्रन्थस्य रचनां चकार। मनसि हि सर्वं विरच्य यद् यत् सः उक्तवान् तत् तदेव ब्रह्मणः निर्देशत्वात् श्रीगणपतिः तल्लिखितवान्। श्लोकानाम् अवगमनान्तरं हि गणपतेः लेखनी नैरन्तर्येण प्राचलत्। मध्ये मध्ये कूटश्लोकानां प्रयोगः अपि व्यासदेवेन कृतोऽस्ति, येषाम् अर्थस्य अवगमनं गणेशस्य कृते किञ्चित् क्लेशाय सम्भवेत्, तदवकाशे हि व्यासः मनसा अन्यश्लोकान् व्यरचत्। एवं बिराट्काव्यस्य लेखनं सम्पूर्णं जातम्।

हस्तिनापुरस्य राज्ञः पाण्डोः पञ्च पुत्राः- युधिष्ठिरः, भीमः, अर्जुनः, नकुलः, सहदेवः चेति। एते पाण्डवाः स्युः। एवमेव दुर्योधनः, दुःशासनः इत्यादयः धृतराष्ट्रस्य शतं पुत्राः आसन्, ये कौरवाः कथ्यन्ते। एते अधर्मिणः, हिंसकाः च परन्तु पाण्डवाः धार्मिकाः, नीतिपरायणाः च। कौरवाः पाण्डवेभ्यः असूयन्ति स्म। ते हस्तिनापुरस्य शासनं हस्तगतं कर्तुं प्रचेष्टन्ते स्म। तन्निमित्तेन हि दुर्योधनेन छलपूर्वकम् आचरितात् द्यूतक्रीडातः पराजयं प्राप्य पाण्डवाः त्रयोदशवर्षाणां वनवासक्लेशं सोढवन्तः आसन्। यदा एतैः अतिकठिनम् अन्यायात्याचारदिकं सहमानैः अपि राज्यतः न किमपि लब्धम्, तदा हि पक्षद्वयोर्मध्ये भीषणं युद्धं प्रवृत्तम्। अर्जुनसखा श्रीकृष्णः पाण्डवपक्षे सारथित्वेन आसीत्। अन्ते धर्मस्य जयः, अधर्मस्य च पराजयः समभवत्। दुर्योधनादयः सर्वे विनाशतां गताः। युधिष्ठिरः सिंहासनम् आरुह्य, धर्मपूर्वकं राज्यं पालितवान्। अनन्तरं परीक्षित् तद्राज्यस्य राजा जातः। तेषां पाण्डवानां स्वर्गारोहणं सम्पन्नम्। एवं प्रकारेण नानाराजवंशानां विवरणं, राजकीयपुरुषाणाम् आख्यानम्, अलौकिकी नानाप्रेरककथा इत्यादयः अस्मिन् ग्रन्थे उपलभ्यन्ते। महाभारतग्रन्थस्य सम्यग्ध्ययनेन जीवने महती नीतिशिक्षा, नीतिज्ञानादिकम् अधिगन्तुं शक्यते इति, शुभम्।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

तबलावाद्यम्

(Tabla) दक्षिण एषियाभागस्य एकं जनप्रियं शास्त्रीयसङ्गीतताळवाद्यम् भवति । हिन्दुस्तानीशास्त्रीयसङ्गीते, सुफिसङ्गीते, भजनादिषु सहवाद्यत्वेन प्रसिद्धिरस्य वाद्यस्य ।

रचना

हस्ताङ्गुलीभ्यां वादयन्ति वादकाः । दायाम्, बायाम्, इति द्वेवाद्ये भवतः । "दायां" नाम प्रायशः दक्षिणहस्तेन यद्वाद्यते तत् "दायां" नाम्ना सङ्गीतप्रपञ्चे प्रसिद्धम् । (दायाम्) लघु भवति दक्षिणहस्ते विद्यमानम् । (दायाम्) इदं वाद्यं मुख्यं भवति । वामहस्ते यद्वाद्यं भवति तत् "बायाम्" इति सङ्गीतप्रपञ्चे प्रसिद्धं भवति । बायां दायाम् अपेक्षया बृहत् भवति । बायां वाद्येन गाढशब्धः अयाति ।

परिमलः

हिमसंस्कृतवार्ता:

मानसीदीक्षितः

1. मूलाधार चक्र
2. स्वाधिष्ठान चक्र
3. मणिपूर चक्र
4. अनाहत चक्र
5. विशुद्ध चक्र
6. ज्ञान चक्र
7. सहस्रार चक्र

येन मनः परिसरश्च सुगन्धायते तादृशः सुगन्धः नाम परिमलः। सौरभः, सुरभिः, सुरभी इति तस्य पर्यायाः। प्रायशः सुमनसौरभेन सर्वेषां मनः आह्लादयते। प्राप्ते वसन्ते तु पुष्पपरिमलेन धरणी सुरभिता जायते। पाटलचम्पकमल्लिकारजनीगन्धाः एतादृशैः सुरभितैः पुष्पैः सर्वे प्रमुदिताः भवन्ति। वसन्तारम्भे तु सर्वत्र आम्रमञ्जुर्यः परिमलः पवनेन परिभ्रमति। अपक्वपक्वाम्राणां अन्येषां पक्वफलानां सुगन्धेन मनः प्रसन्नायते। जठराग्निः तप्तायते। वर्षाकाले प्रथमजलपातेन निदाघनिपीडितमृत्तिकायाः परिमलेन "गन्धवती पृथिवी" इति धरालक्षणं सार्थकं भवति। परिमलः न केवलं पुष्पाणामपितु कीर्तेरपि भवति। सत्त्व्यरितानां कीर्तिसुगन्धः शताधिकवर्षानन्तरमपि परिमलायते। सुगन्धिद्रव्याणां यथा कर्पूरगुग्गुलदेवधूपहवनसामग्री ऐतेषां उपयोगः देवऋषिपूजने यज्ञे च भवति। एतान् सुगन्धिद्रव्यान् विहाय तु देवतापूजनं नैव परिकल्पते। तेन मनः प्रसन्नायते। पर्यावरणरक्षणं भवति। नारीशृङ्गारस्तु सुगन्धं विना कथं भवेत्? कचपाशे प्रतिदिनं सुगन्धिपुष्पाणां स्रजधारणं, सुरभितमुखलेपमुखचूर्णं तु अधुना अपि अस्माकं देशे नारीशृङ्गारस्य अविभाज्यः घटकः। तिलकस्य चन्दनसुगन्धेन व्यक्तिमत्त्वं सुगन्धितं भवति। अधुना तु रसायनमिश्रितकृत्रिमसुगन्धिद्रव्याणां प्रचलनमधिकं जायते। स्वेदगन्धात् रक्षणाय अन्येषां चित्तहरणाय वा। परं न तदारोग्याय समीचिनं नैव पर्यावरणाय। कालाय तस्मै नमः इत्येव वक्तुं शक्यते। पाकनिर्माणसमये आगतेन विविधपाकद्रव्याणां सुगन्धेन क्षुधां वर्धते। जठराग्निः तप्तायते। अस्माकं देशे तु पाकनिर्माणे वर्णसुगन्धयोः मेलः विद्यते। अवलेह-उपसेचन-शाकानां परिमलेन एव भोजनस्य इच्छा जायते। सर्वेषु परिमलेषु मृत्तिकायाः परिमलः तु अन्यतमः। तादृशं परिमलनिर्माणं तु रसायनैरपि नैव शक्यम्। मृत्तिकायाः परिमलः तु सर्वत्र समानः। परं स्वदेशमृत्तिकायाः परिमलस्तु अतुलनीयः। तस्मादेव विदेशे गताः जनाः यदा भारतं प्रत्यागच्छन्ति तदा मृत्तिकां धृत्वा तस्याः परिमलेन स्वदेशागमनस्य आनन्दं अनुभवन्ति। अधुना तु अस्माकं सनातनसंस्कृतेः सौरभेन सर्वं विश्वं सुरभितं जायते।

तमिळ संस्कृतिः

तमिळ जनः अस्य संस्कृति भवन्ति। तमिळ संस्कृतिः भारतदेश, श्री लङ्का, मलक्सिय, सिन्गपोरे च सार्वलौकिक तमिळ जनः अस्य कला च जीवनविधान मूलः अस्ति। भारतदेशस्य तमिळ संस्कृतिः भाषाः, साहित्यः, सङ्गीतः, नृत्यः, चलच्चित्रमन्दिरम्, लोककलाः, युद्ध कलाः, रङ्गवल्ली, मूर्तिकला, स्थापत्यशास्त्र, क्रीदः, माध्यमः, प्रहसनः, पाकम्, वेशभूषाः, नियमः, तत्वज्ञानः, मतः, स्मृतिशील, न्यायाधिकार, विज्ञानः, अभ्युदित, च शिल्पविज्ञान।

तमिळ भाषा

तमिळ जनः तमिळ भाषास्य बलवत् संयोजन भवन्ति, सर्वशस् साहित्यस्य "तमिलन", "तमिळ मता" तत् अञ्जित । एतद् ऐतिहासिकः च अत्यधिकम् अंशभागिन् तमिळ सायुज्य केन्द्रः भवन्ति । तमिळ भाषाः सरूप-द्राविड अनेक छाय ददाते, यद्यपि तमिलनाडुस्य आधुनिक-दिन भाषणः तमिळ संस्कृतिः च आङ्ग्लभूमिः च ऋणग्राहिन् वचनः उपयोग च प्रत्यागच्छति। साधु, भाषाः आङ्ग्लभाषा च हिन्दीम सर्वशस् योजित वर्णमाला नास्ति । तमिळ साहित्यः पर्याप्तम् प्राचीनता सन्ति च भाषास्य आधिकारिक श्रेष्ठ भाषाः संलक्षित।